แนวคิด ESG กับการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน: การสร้างคุณค่าในยุคศตวรรษใหม่

ESG Concept and Sustainable Business Operations: Value Creating in the New Century

ประนอม ลอองนวล พิมสิริ ภู่ตระกูล วิชุตา อยู่ยงค์ ชนิสรา ทิศกระโทก
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
18/18 ถนนเทพรัตน กม.18 ตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 10540
Pranom Laongnual, Pimsiri Phutrakul, Wichuta Youyong, Chanisara Thitkrathok
The Faculty of Business Administration, Huachiew Chalermprakiet University
18/18 Debaratna Road (KM. 18), Bang Chalong, Bang Phli, Samut Prakan, 10540
E-mail : nomlaongnual@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอแนวคิด ESG (Environmental, Social, and Governance) ซึ่งเป็นกรอบการดำเนินงานที่จำเป็นสำหรับธุรกิจในยุคปัจจุบัน โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการปรับตัวจากรูปแบบธุรกิจดั้งเดิมที่มุ่งเน้นเพียงผลกำไร ไปสู่การดำเนินงานที่คำนึงถึงความยั่งยืน บทความได้อธิบายองค์ประกอบทั้งสามด้านของ ESG ได้แก่ สิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล ตัวอย่างดัชนีชี้วัดและการนำ ESG ไปปฏิบัติของบริษัทชั้นนำในประเทศไทย เช่น บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) บริษัท ปตท. จำกัด(มหาชน) และ บริษัท บางจาก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เพื่อช่วยสร้างความยั่งยืนทางธุรกิจโดยการรับมือกับความเสี่ยงในระยะยาว สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเพิ่มโอกาสทางธุรกิจและนวัตกรรม รวมถึงข้อจำกัดและความท้าทายของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในการนำแนวคิด ESG มาปรับใช้ โดยเฉพาะปัญหาด้านทรัพยากร การขาดความรู้ความเข้าใจ และอุปสรรคด้านกฎระเบียบ

คำสำคัญ: แนวคิด ESG ความยั่งยืนทางธุรกิจ การสร้างคุณค่า ธรรมาภิบาล SMEs

Abstract

This article presents the ESG (Environmental, Social, and Governance) concept as an essential operational framework for modern businesses. It highlights the importance of shifting from traditional, profit-focused business models to a sustainability-oriented approach. The article explains the three components of ESG Environmental, Social, and Governance and provides examples of indicators and implementation by leading Thai companies, such as The Siam Cement Public Company Limited (SCG), PTT Public Company Limited, and Bangchak Corporation Public Company Limited. The framework helps foster business sustainability by mitigating long-term risks, bolstering stakeholder confidence, and unlocking new opportunities for business growth and

Received Revised Accepted
23 กรกฎาคม 2568 / 27 สิงหาคม 2568 / 11 November 2025
23 July 2025 / 27 August 2025 / 11 พฤศจิกายน 2568

innovation. Furthermore, the article addresses the limitations and challenges faced by Small and Medium-sized Enterprises (SMEs) in adopting ESG principles, particularly concerning resource constraints, a deficit in knowledge and understanding, and regulatory hurdles

Keywords: ESG concept, Business sustainability, Value creation, Governance, SMEs

บทนำ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอสาระสำคัญของแนวคิด ESG ในฐานะกรอบการดำเนินงานที่จำเป็นสำหรับธุรกิจในศตวรรษใหม่ โดยจะชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่าง ESG กับการสร้างความยั่งยืนทางธุรกิจ การตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน เพื่อให้องค์กรสามารถเติบโตได้อย่างมั่นคงท่ามกลางบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ในยุคปัจจุบัน โลกธุรกิจกำลังเผชิญกับความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีซึ่งส่งผลกระทบต่อกลยุทธ์ โครงสร้างองค์กร ตลอดจนรูปแบบการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมของผู้บริโภค สภาวะแวดล้อมทางธุรกิจที่มีความผันผวนและมีความไม่แน่นอนสูง มีผลทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถดำเนินธุรกิจโดยใช้กลยุทธ์แบบดั้งเดิมที่มุ่งเน้นเพียงการสร้างผลกำไรสูงสุดได้อีกต่อไป แต่จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว ในอดีตองค์กรธุรกิจส่วนใหญ่มุ่งเน้นการสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดเพื่อความมั่งคั่งขององค์กร โดยเชื่อว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจจะสามารถแก้ไขปัญหาความยากจนได้ และมักละเลยผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม แนวคิดดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อองค์การสหประชาชาติ (United Nations) ได้ริเริ่มและผลักดันเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ในปี ค.ศ. 2015 เป็นกรอบการพัฒนาที่ประกอบด้วย 17 เป้าหมายหลัก ครอบคลุมมิติทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายให้ประเทศสมาชิกรวมถึงประเทศไทยบรรลุผลสำเร็จภายในปี ค.ศ. 2030

จากแรงผลักดันดังกล่าว ส่งผลให้ภาคธุรกิจทั่วโลกหันมาให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน และนำมาสู่การยอมรับแนวคิด ESG เป็นกรอบการดำเนินงานที่คำนึงถึงปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental) สังคม (Social) และธรรมาภิบาล (Governance) แนวคิด ESG ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดกลยุทธ์และเป็นดัชนีชี้วัดความรับผิดชอบขององค์กรที่สะท้อนถึงศักยภาพในการเติบโตอย่างมั่นคง การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์นี้ไม่เพียงช่วยให้องค์กรสามารถรับมือกับความเสี่ยงในระยะยาวที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและสังคมได้ดีขึ้น แต่ยังช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม และส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมที่นำไปสู่การสร้างคุณค่าร่วมกันระหว่างองค์กร สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (สหประชาชาติประเทศไทย, 2568)

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบในการดำเนินธุรกิจ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อธุรกิจทั้งทางด้านกลยุทธ์และโครงสร้างขององค์กร ตลอดจนวิถีชีวิตทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้บริโภค ทำให้ผู้ประกอบการนั้นต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยี เพื่อที่จะอยู่รอดและยังสามารถแข่งขันใน

อุตสาหกรรมต่อไปได้ สาเหตุสำคัญ ๆ ที่ทำให้ผู้ประกอบการต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ต่าง ๆ อันเนื่องมาจากเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการสื่อสาร การซื้อสินค้าในช่องทางออนไลน์ใหม่ๆ (Ipek, 2020) การใช้เครื่องมือดิจิทัลใหม่ ๆ สร้างทางเลือกใหม่ ๆ ของผู้บริโภคส่งผลให้การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคมีความซับซ้อนมากขึ้น การทำการตลาดขององค์กรในยุคปัจจุบันจึงต้องอาศัยข้อมูลใหม่ ๆ เข้ามากำหนดกลยุทธ์เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคให้มากที่สุด (Wu, 2024) การตลาดในปัจจุบันจึงมีลักษณะที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและมีความไม่แน่นอนสูง จึงทำให้หลาย ๆ องค์กรเริ่มตระหนักและเปลี่ยนการดำเนินธุรกิจจากการสร้างรายได้และกำไรให้มากที่สุดเพื่อความมั่งคั่งขององค์กรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งการดำเนินธุรกิจเช่นนี้ไม่สามารถสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นในระยะยาว ด้วยเหตุนี้ผู้ประกอบการในหลาย ๆ องค์กรจึงปรับเปลี่ยนการดำเนินธุรกิจโดยให้ความสำคัญกับความยั่งยืนในธุรกิจมากขึ้น (Carbo et al., 2017) การดำเนินธุรกิจในระยะยาวเพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับธุรกิจของตนนั้น ผู้ประกอบการต้องทำการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในหลาย ๆ ด้าน โดยให้มีความยืดหยุ่น เพิ่มความคล่องตัวในการดำเนินงาน เพื่อสร้างผลกำไรที่สอดคล้องกับเป้าหมายด้านความยั่งยืน อีกทั้ง การดำเนินธุรกิจไม่สามารถใช้กลยุทธ์แบบเดิม ๆ ได้อีกต่อไป ผู้ประกอบการทั้งหลายจึงต้องเปลี่ยนตัวเองมาเป็นองค์กรและผู้ประกอบการยุคใหม่ที่เรียกว่าผู้ประกอบการเพื่อสังคม (Social Entrepreneur) (Puri et al., 2025)

เหตุผลของการที่องค์กรให้ความสนใจความยั่งยืนในการดำเนินธุรกิจ

คุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งของการดำเนินธุรกิจ คือการยอมรับความเสี่ยงในการสร้างสรรค์ นวัตกรรมใหม่ ผู้ประกอบการจึงต้องมีทั้งความคิดสร้างสรรค์และการสร้างสิ่งใหม่ ๆ ที่มีคุณค่าเกิดขึ้นโดยสิ่งนั้นต้องได้รับการยอมรับในตลาดและประสบความสำเร็จในการสร้างรายได้อีกด้วย (Moore Kingston Smith, 2023) ในอดีตนั้นผู้ประกอบการธุรกิจส่วนใหญ่มุ่งเน้นการดำเนินงานโดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นหลัก โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างผลกำไรและความมั่งคั่งสูงสุด ซึ่งเชื่อว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจสามารถแก้ไขความยากจนและไม่ได้คำนึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด (Belcher & Wellman, 1991) ต่อมาในปี ค.ศ. 2015 องค์กรสหประชาชาติ (United Nations, 2015) ริเริ่มแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและผลักดันแนวคิดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ประกอบไปด้วย 17 เป้าหมาย ซึ่งเป้าหมายการพัฒนาความยั่งยืนนั้นเพื่อแก้ปัญหาหลาย ๆ ด้าน เช่น การแก้ปัญหาความยากจน ความหิวโหย ลดความเหลื่อมล้ำ เป็นต้น (ธนาคารกรุงเทพ, 2565) โดยกรอบเป้าหมายการพัฒนาเพื่อให้สมาชิกทั้ง 193 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทย นำไปปฏิบัติโดยการบรรจุไว้ในนโยบายของชาติ และต้องการให้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนบรรลุในปี ค.ศ. 2030 (United Nation Global Compact, 2022) ด้วยเหตุนี้ ทำให้หลายธุรกิจได้เปลี่ยนแนวคิดการบริหารองค์กรแบบดั้งเดิมที่มุ่งแสวงหากำไรสูงสุด สู่แนวคิดการดำเนินธุรกิจอย่างยิ่งยืนตามแนวคิด ESG

แนวคิด ESG (Environmental, Social, and Governance)

แนวคิด ESG คือกรอบการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนที่ให้ความสำคัญกับ 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ สิ่งแวดล้อม (Environmental), สังคม (Social), และธรรมาภิบาล (Governance) ซึ่งในปัจจุบันได้กลายเป็นแนวทางสำคัญที่องค์กรต่างๆ นำมาบูรณาการเข้ากับการกำหนดยุทธศาสตร์ และยังเป็นปัจจัยหลักที่นักลงทุนทั่ว

โลกใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจลงทุน แนวคิด ESG เป็นแนวคิดที่ผสมผสานระหว่างความสำเร็จในขององค์กรทั้งระยะสั้นและระยะยาว ESG เป็นดัชนีชี้วัดที่สะท้อนให้เห็นว่าองค์กรมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคมในระดับใด รวมถึงแสดงให้เห็นถึงศักยภาพขององค์กรในการพัฒนาและเติบโตอย่างมั่นคงในระยะยาว (Chen et al., 2024)

สิ่งแวดล้อม หมายถึง การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการลดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม ในปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์อย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นปัญหามลภาวะทางอากาศ (PM2.5) , ภาวะโลกร้อนม, การจัดการขยะ และภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ทวีความรุนแรงขึ้น ซึ่งปรากฏการณ์ เหล่านี้ ล้วนเป็นผลมาจากการดำเนินธุรกิจในภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ (Evolt, ม.ป.ป.) แนวคิดการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนนั้นจึงให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม องค์กรและธุรกิจต้องดำเนินธุรกิจโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม พร้อมกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (กชพรรณ โชติธรรมโม, 2565) ดัชนีที่ใช้ในการวัดการรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้พลังงานทดแทนรูปแบบต่าง ๆ เช่น พลังงานจากลม น้ำ แสงอาทิตย์ การจัดการของเสียหรือการสร้างมลพิษต่าง ๆ การลดการใช้พาสติก การนำวัสดุรีไซเคิลมาใช้ในการผลิต (Singha Estate, 2024)

สังคม หมายถึง การจัดการด้านสังคม กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทกับพนักงาน ลูกค้า ชุนชน องค์กรต้องบริหารความสัมพันธ์ที่ดีต่อสังคมทั้งภายในและภายนอกองค์กร (Evolt, ม.ป.ป.) การดำเนินธุรกิจที่เป็นธรรมต่อสังคม มีความรับผิดชอบ การยอมรับในความแตกต่างไม่ว่าจะเป็นทางเพศ ความคิดความเชื่อ การจ้างงานที่เป็นธรรม การบริหารงานที่โปร่งใสตรวจสอบได้ ตัวอย่างเกณฑ์ชี้วัดทางด้านสังคม เช่น ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม ความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงาน ความปลอดภัยในการทำงาน การคำนึงถึงหลักมนุษยชน การปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน การมีส่วนร่วมกับชุมชนในการยกระดับฐานะทั้งด้านเศรษฐกิจและทางสังคม การดำเนินธุรกิจที่ใส่ใจต่อสังคมและชุมชน เป็นต้น (Singha Estate, 2024) สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะส่งผลทำให้องค์กรได้รับความไว้วางใจจากลูกค้าและพนักงาน สามารถอยู่ร่วมกับชุมชนอย่างเป็นสุข ดังที่ Dare et al. (2014) กล่าวว่าการที่ธุรกิจสามารถดำเนินธุรกิจอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีสุขเสมือนมีใบอนุญาตทางสังคม (Social License to Operate) ที่เกิดขึ้นจากความไว้วางใจของชุมชนนั่นเอง

ธรรมาภิบาล ประกอบไปด้วยหลายมิติด้วยกัน ประกอบไปด้วยโครงสร้าง กระบวนการ นโยบายต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นมาเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ การบริหารจัดการ โครงสร้างและกระบวนการเหล่านี้ออกแบบเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างความมั่นคงกับความสามารถในการปรับตัว ความสมดุลนี้ ช่วยให้องค์กรรับมือกับความเสี่ยงต่าง ๆ และโอกาสได้อย่างมีประสิทธิภาพ (O'Toole, 2024) รวมถึงการกำกับดูแลองค์กรในบริบทต่าง ๆ การแบ่งอำนาจ กลไกของความรับผิดชอบระหว่าง เจ้าขององค์กร ผู้บริหาร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงองค์กรเอง เพื่อให้มั่นใจว่าองค์กรใช้อำนาจได้ถูกกฎหมาย (กชพรรณ โชติธรรมโม, 2565) ถูกต้องตามหลักจริยธรรม รวมถึงการป้องกันการทุจริต ประกอบธุรกิจด้วยความโปร่งใส ตรงไปตรงมา ตรวจสอบได้ โดยมุ่งหวังให้เกิดผลตอบแทนสูงสุดแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด เพื่อให้มั่นใจในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ (McManus & White, 2008) ตัวอย่างเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินด้านธรรมภิบาลในระดับองค์กร เช่น โครงสร้างกรรมการ นโยบายในการต่อต้านคอร์รัปชั่น การบริหารความเสี่ยงขององค์กร ความ

เป็นอิสระของกรรรมการ สิ่งเหล่านี้เพื่อความมั่นใจในการกระจายอำนาจโดยไม่มีผู้ใดสามารถใช้อำนาจโดยไม่สมดุล (O'Toole, 2024)

แนวคิด ESG สามารถสร้างความยั่งยืนในธุรกิจ

ภายใต้การดำเนินธุรกิจที่มุ่งสู่ความยั่งยืน กรอบแนวคิด ESG ได้ถูกนำมาปรับใช้อย่างแพร่หลาย ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้องค์กรธุรกิจจำนวนมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ บูรณาการแนวคิดดังกล่าวเข้ากับการพัฒนาองค์กร (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, ม.ป.ป.) มีดังนี้

1. แนวคิด ESG เป็นเครื่องมือสำคัญช่วยให้ธุรกิจสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงระยะยาวได้ (World Economic Forum, 2020) จากรายงานความเสี่ยงที่ธุรกิจจะต้องเผชิญกับปัญหาในอนาคตซึ่งประกอบด้วย ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น ภาวะโลกร้อน อุทกภัย และภาวะภัยแล้ง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทาน กระบวนการผลิต การดำเนินธุรกิจ การขนส่งสินค้าต่างๆ นอกจากนั้นในอนาคตองค์กรต้องเผชิญกับปัญหาทางด้านสังคม ความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงาน การพัฒนาทักษะของแรงงาน ความปลอดภัยในสังคม การเรียกร้องสิทธิ์ต่างๆ ความเท่าเทียมกัน การละเมิดสิทธิ์ต่างๆ สิ่งเหล่านี้องค์กรจะต้องคำนึงถึงในดำเนินธุรกิจในอนาคต ถ้าธุรกิจหรือองค์กรละเลยหรือเพิกเฉยต่อสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งผลต่อภาพลักษณ์ สูญเสียความน่าเชื่อถือขององค์กรในสังคม ทำให้ไม่อาจสามารถแข่งขันได้ในอนาคต (Porter & Kramer, 2011)

2. แนวคิด ESG สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ (Stakeholder) ทุกกลุ่มซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ ลูกค้า บุคลากร ผู้ร่วมทุน นักลงทุน สหภาพแรงงานหรือกลุ่มต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อองค์ในทางใดทางหนึ่ง กลุ่มคนเหล่านี้สำคัญต่อการดำเนินธุรกิจขององค์กรเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริโภครุ่นใหม่โดยเฉพาะกลุ่ม Millennial และกลุ่ม Gen Z ซึ่งมีความคาดหวังว่าองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมควรลงทุนเพื่อสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมและส่งเสริมความยั่งยืน สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จในการสร้างความเชื่อมั่นในองค์กร ความเชื่อมั่นของผู้บริโภค ผู้ถือหุ้น บุคลากร ชุมชนต่างๆ นั้นนำมาสู่การสร้างกำไรที่ยั่งยืน (Duffner-Korbee et al., 2024)

3. แนวคิด ESG ช่วยเพิ่มโอกาสทางธุรกิจและนวัตกรรม จากมาตรการภาครัฐและนโยบายของชาติในการส่งเสริมการผลิตและพัฒนาสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ธุรกิจและองค์กรต่าง ๆ ผลิตสินค้าใหม่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ไม่สร้างมลภาวะให้กับโลก บริษัท ปูนซิเมนต์ไทยจำกัด (มหาชน) ประยุกต์แนวคิด ESG เข้ามาใช้ตั้งแต่ปี 2544 จนถึงปัจจุบัน บริษัท ปูนซิเมนต์ไทยจำกัด (มหาชน) สร้างนวัตกรรมในการทางด้านเชื้อเพลิง โดยการนำยางรถยนต์เก่ามาใช้เป็นเชื้อเพลง การส่งเสริมการปลูกพืชพลังงาน เช่น ไผ่ หญ้าเนเปียร์ และรับซื้อพืชพลังงานจากเกษตรกรรอบข้างเพื่อผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพ และมีการพัฒนาเทคโนโลยีเชื้อเพลิงชีวมวลที่มีคุณภาพสูงและกลายเป็นเม็ดเชื้อเพลิงชีวมวล (Energy Pellets) นอกจากนั้น บริษัท ปูนซิเมนต์ไทยจำกัด (มหาชน) ได้พัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่ผลิตจาก Green Polymer ที่มีความแข็งแรงทนทาน ป้องกันอากาศ สามารถทนความร้อนสูงใช้งานได้ดีและยังย่อยสลายได้ (บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน), 2565)

4. สินค้าที่จะส่งออกไปสู่สหภาพยุโรปบางประเภทจะต้องเผชิญกับข้อจำกัดทางกฎหมาย EU Deforestation Regulation ที่กำหนดว่าสินค้าเกษตร เช่น กาแฟ น้ำมันปาล์ม โกโก้ ถั่วเหลือง เป็นต้น ต้องไม่มี

ส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดไม้ทำลายป่า (European Commission, 2023) สำหรับ EUDR รวมถึงสินค้าที่กระบวนการผลิตที่ก่อให้เกิดคาร์บอนสูง เช่น เหล็ก ปุ๋ย ซีเมนต์ ในปี 2026 เป็นต้นไปจำเป็นต้องทำรายงานการปล่อยคาร์บอน (CBAM Reporting) ชี้แจงไม่เช่นนั้นจะต้องถูกเก็บภาษีคาร์บอนเพิ่ม ดังนั้นสินค้าเหล่านี้ต้องแสดงหลักฐานในการดำเนินตามแนวทาง ESG (European Commission, 2023)

ตารางที่ 1 สรุปผลกระทบของแนวคิด ESG ต่อความยั่งยืนทางธุรกิจ

แนวคิด ESG	มิติความยั่งยืน
Environmental : สิ่งแวดล้อม	จากการวิเคราะห์ในมิติด้านความยั่งยืน การที่องค์กรให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม (Environmental) ถือเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืน การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่ส่งผลโดยตรงต่อ การลดต้นทุนการผลิตและการขนส่งเท่านั้น แต่ยังส่งผลให้เกิดนวัตกรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ช่วยสร้างภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือในสายตาของลูกค้าและผู้ถือหุ้น ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของ การสร้างผลกำไรที่ยั่งยืน ความสามารถยกระดับองค์กรสู่มาตรฐานสากล การขยายตลาดสู่ต่างประเทศ
Social : สังคม	การลงทุนในมิติทางสังคม (Social) เป็นสิ่งสำคัญในการสร้าง ความไว้วางใจจากพนักงานและผู้ถือหุ้น ซึ่งช่วยรักษาบุคลากรที่คุณภาพและสร้างเสถียรภาพภายในองค์กร การดำเนินงานที่ส่งเสริมและยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ยังนำไปสู่การได้รับ "ใบอนุญาตให้ประกอบกิจการเชิงสังคม" (Social License to Operate) ซึ่งเป็นสินทรัพย์ที่ประเมินค่ามิได้ ช่วยลดความขัดแย้งและสร้างรากฐานที่มั่นคงให้ธุรกิจเติบโตได้อย่างยั่งยืน
Governance: ธรรมาภิบาล	หลักธรรมาภิบาล (Governance) ที่มีประสิทธิผลคือรากฐานสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ถือหุ้น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ผ่านการสร้างสมดุลเชิงกลยุทธ์ระหว่างความมั่นคงกับ ความสามารถในการปรับตัว ทำให้องค์กรสามารถบริหารจัดการ ความเสี่ยงและโอกาส ได้อย่างเหมาะสม สิ่งนี้จะนำไปสู่ การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน และส่งเสริมการเติบโตขององค์กรอย่างยั่งยืนในระยะยาว

ตัวอย่างดัชนีชี้วัดและการนำไปปฏิบัติของบริษัทชั้นนำในประเทศไทย

1. บริษัท ปูนซิเมนต์ไทยจำกัด (มหาชน) มีการลงทุนในพลังงานสะอาด พัฒนาผลิตภัณฑ์ และโซลูชั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ปูนซิเมนต์คาร์บอนต่ำบริษัทได้มีการคิดและพัฒนานวัตกรรมกรีน คือ เน้นการลดการ

ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน), 2567) บรรจุภัณฑ์รักษ์โลก บริษัท เจ.บี.พี. อินเตอร์เนชั่นแนล เพ็นท์ จำกัดร่วมกับบริษัท เอสซีจี เคมิคอลส์ จำกัด (มหาชน) ได้ร่วมกันพัฒนา “บรรจุภัณฑ์ถังสีรักษ์โลก” ที่ผลิตจากพลาสติกรีไซเคิลคุณภาพสูง 100% ช่วยลดปริมาณขยะพลาสติก ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (บริษัท เอสซีจี เคมิคอลส์ จำกัด (มหาชน), 2567) และระบบหลังคาโซลาร์เซลล์ เป็นนวัตกรรมที่ใช้พลังงานสะอาดช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก นอกจากนั้นยังมีโครงการด้านสิ่งแวดล้อม เช่น มีการจัดโครงการเพื่อสังคม บริษัท ปูนซิเมนต์ไทยจำกัด (มหาชน) ดำเนินโครงการต่างๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน เช่น โครงการ ‘พลังชุมชน’ พัฒนาศักยภาพชุมชน แก้จนด้วยความรู้คู่คุณธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าท้องถิ่นให้มีอัตลักษณ์สามารถตอบสนองความต้องการของตลาด (บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน), 2567) โครงการด้านการศึกษาโดย บริษัท ปูนซิเมนต์ไทยจำกัด (มหาชน) มีมูลนิธิที่สนับสนุนทุนการศึกษา โดย บริษัท ปูนซิเมนต์ไทยจำกัด (มหาชน) เชื่อว่าสังคมต้องประกอบด้วยคนดีและคนเก่งเพื่อสร้างสรรค์สังคมและประเทศชาติที่ยั่งยืน (มูลนิธิบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน), 2567) และโครงการด้านสิ่งแวดล้อม เช่น โครงการปลูกป่าเพาะรัก โดยการปลูกต้นไม้ 1 ต้น ช่วยลดวิกฤติโลกร้อน สร้างวิถีสังคมคาร์บอนต่ำเพื่อสังคมและโลกที่ยั่งยืน (บริษัท เอสซีจี เคมิคอลส์ จำกัด (มหาชน), 2566) โครงการ “SCGP Recycle กระดาษเก่าแลกกระดาษใหม่” โดยนำกระดาษที่ใช้แล้สองหน้า เข้ากระบวนการ Recycle แลกเปลี่ยนกระดาษใหม่ กลับมาใช้ที่สำนักงานได้ เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (บริษัท สเตคอน กรุ๊ป จำกัด (มหาชน), 2568)

2. บริษัท ปตท จำกัด (มหาชน) กำหนดเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ภายในปี 2040 และเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero Emissions) ภายในปี 2050 โดยมีเป้าหมายการลด ปล่อยก๊าซเรือนกระจกของกลุ่ม ปตท ลง 15% ภายในปี 2030 (เทียบกับปี 2020) ปตท มีโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการ you เทิร์น แพลตฟอร์ม : แพลตฟอร์มบริหารจัดการขยะครบวงจร เป็นการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและลดโลกร้อน (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2565) โครงการ Upcycling ต่างๆ อาทิ การนำขยะพลาสติก PET มาผลิตเป็นแก้วน้ำ หรือการนำวัสดุฉนวนกันความร้อนที่ไม่ใช้แล้วมาผลิตเป็นเฟอร์นิเจอร์ โครงการ Upcycling the Ocean Thailand เก็บขยะพลาสติกในทะเลมาแปรรูปเป็นสินค้าเช่น เสื้อ กระเป๋า เป็นต้น (บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน), 2565) โครงการปลูกป่ากักเก็บก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์: โครงการเพิ่มพื้นที่สีเขียวและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (ฝ่ายข่าวประชาสัมพันธ์ ส่วนประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ สำนักบริหารงานกลาง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช, 2566) โครงการพลังงานทางเลือกเพื่อลดการใช้พลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิล เช่น โครงการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบลอยน้ำ การติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน), 2567)

3. บริษัท บางจาก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) มีดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับ 3 มิติคือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ภายใต้วิสัยทัศน์ "รังสรรค์โลกยั่งยืนด้วยนวัตกรรมสีเขียว" โดยมีเป้าหมายในการบรรลุ Carbon Neutrality ภายในปี 2030 (พ.ศ. 2573) และ Net Zero GHG Emissions ภายในปี 2050 (พ.ศ. 2593) โดยมีโครงการดังนี้ โครงการ “ทอดไม่ทิ้ง” ส่งต่อสุขภาพที่ดี ร่วมสร้างโลกที่ยั่งยืน เพิ่มจุดรับซื้อน้ำมันปรุง

อาหารใช้แล้วในสถานีบริการทั่วประเทศเพื่อนำไปผลิตน้ำมันเชื้อเพลิงอากาศยานยั่งยืน (SAF) (บริษัท บางจาก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน), 2567) โครงการ "ลดเผา เบาฝุ่น": สนับสนุนเกษตรกรใช้จุลินทรีย์ย่อยสลายตอซัง เป็นการลดการเผาในภาคการเกษตร เพื่อลดปัญหาฝุ่น PM 2.5 และลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ (บริษัท บางจาก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน), 2567)

ตารางเปรียบเทียบกลยุทธ์การดำเนินงาน ESG ของบริษัทชั้นนำในประเทศไทย (SCG, PTT, BCP)

แนวคิด ESG	บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) (SCG)	บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) (PTT)	บริษัท บางจาก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) (BCP)
Environmental (สิ่งแวดล้อม)	มุ่งเน้นนวัตกรรมคาร์บอนต่ำและเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)	มุ่งเน้นการเปลี่ยนผ่านพลังงาน (Energy Transition) และการลดก๊าซเรือนกระจก	มุ่งเน้น Net Zero และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากนวัตกรรมสีเขียว
เป้าหมาย/กลยุทธ์หลัก	ตั้งเป้า Net Zero GHG Emissions ภายในปี 2050 ภายใต้กลยุทธ์ ESG 4 Plus * เน้นการพัฒนา ปูนซีเมนต์คาร์บอนต่ำ และ SCG Green Choice * เน้นการใช้ เชื้อเพลิงทดแทน ในการผลิต * การใช้หลักเศรษฐกิจหมุนเวียน เช่น การรีไซเคิลพลาสติกและกระดาษ	ตั้งเป้า Carbon Neutrality ภายในปี 2040 และ Net Zero Emissions ภายในปี 2050 * สร้างความสมดุลระหว่างความมั่นคงทางพลังงาน (Security) และการลด GHG * มุ่งเน้นการใช้พลังงานสะอาด และการจัดการทรัพยากร	ตั้งเป้า Carbon Neutrality ภายในปี 2030 และ Net Zero GHG Emissions ภายในปี 2050 * ขับเคลื่อนด้วยยุทธศาสตร์ S3: Sustainability เน้นธุรกิจสะอาดและสีเขียว * โดดเด่นด้าน Environment และ Governance ในการประเมินระดับโลก
โครงการเด่นด้าน E	SCG Green Choice (ผลิตภัณฑ์รักษ์โลก) * พัฒนา บรรจุภัณฑ์รักษ์โลก จากพลาสติกรีไซเคิล 100% * โครงการ ปลูกป่าเพาะรัก สร้างสังคมคาร์บอนต่ำ	โครงการ you เทิร์นแพลตฟอร์ม บริหารจัดการขยะครบวงจร * โครงการ Upcycling the Ocean Thailand * โครงการ ปลูกป่ากักเก็บก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์	โครงการ “ทอดไม่ทิ้ง” ผลิตน้ำมันเชื้อเพลิงอากาศยานยั่งยืน (SAF) จากน้ำมันปรุงอาหารใช้แล้ว * โครงการ "ลดเผา เบาฝุ่น" สนับสนุนเกษตรกรลดการเผาตอซัง
Social (สังคม)	เน้นการสร้างคุณค่าร่วมและการลดความเหลื่อมล้ำ	เน้นการดูแลสิทธิแรงงานสุขภาวะและความมั่นคงทางพลังงาน	เน้นการสร้างคุณค่าร่วม (Shared Value) และการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน
กลยุทธ์หลัก	กลยุทธ์ "Lean เหลื่อมล้ำ" ภายใต้ ESG 4 Plus * การพัฒนาบุคลากร การดูแลสุขภาพและความปลอดภัย * การส่งเสริมอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตลอดห่วงโซ่คุณค่า	ให้ความสำคัญกับ สิทธิมนุษยชน และ การปฏิบัติด้านแรงงาน * การดูแลความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงาน (Well-being) * การสร้างความมั่นคงทางพลังงานในราคาที่ยุติธรรมต่อสาธารณะ	มุ่งมั่นตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย * โครงการที่ช่วยเหลือเกษตรกร เช่น "น้ำมันแลกข้าว" * ได้รับการยกย่องด้านสิทธิมนุษยชน

ตารางเปรียบเทียบกลยุทธ์การดำเนินงาน ESG ของบริษัทชั้นนำในประเทศไทย (SCG, PTT, BCP) (ต่อ)

แนวคิด ESG	บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) (SCG)	บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) (PTT)	บริษัท บางจาก คอร์ปปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) (BCP)
โครงการเด่นด้าน S	โครงการ ‘พลังชุมชน’ พัฒนาศักยภาพชุมชนและเสริมความรู้คู่คุณธรรม * สนับสนุนทุนการศึกษาผ่านมูลนิธิเพื่อสร้างคนดีและคนเก่ง	การสร้างความสามารถของพนักงาน (Capability Building) * การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมองชุมชนและการพัฒนาชุมชน	การสร้างปั๊มชุมชนกว่า 600 แห่งทั่วประเทศ * BiiC (Bangchak Initiative and Innovation Center) ส่งเสริมนวัตกรรมเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
Governance (ธรรมาภิบาล)	ความเชื่อมั่น โปร่งใส และการบริหารความเสี่ยงแบบบูรณาการ (GRC)	การกำกับดูแลและผู้นำองค์กรที่ชัดเจน (Organizational Governance & Leadership)	การบูรณาการ ESG เข้ากับยุทธศาสตร์หลักและวัฒนธรรมองค์กร
กลยุทธ์หลัก	กลยุทธ์ "Plus Trust" เน้นความโปร่งใส * การกำกับดูแลโดยคณะกรรมการหลายชุด เช่น คณะกรรมการกิจการสังคมฯ และคณะกรรมการจัดการบริหารความเสี่ยง * การยึดมั่นในค่านิยมหลักขององค์กร	การกำหนด นโยบายการบริหารจัดการความยั่งยืน ที่ชัดเจน * มีการทบทวนผลการดำเนินงานโดยผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง * เน้นการกำกับดูแลเพื่อให้องค์กรใช้อำนาจได้ถูกกฎหมายและจริยธรรม	ได้รับคะแนนโดดเด่นด้าน Governance ในการประเมินระดับโลก * มีคณะกรรมการกำกับดูแลความยั่งยืนและบรรษัทภิบาล (SCGC) ควบคุมดูแล

ข้อจำกัดและความท้าทายของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการนำแนวทาง ESG มาปฏิบัติ

ถึงแม้แนวทาง ESG เป็นแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินธุรกิจ แต่อย่างไรก็ตามใช่ว่าทุกธุรกิจจะนำแนวทาง ESG มาปรับใช้ได้ หลาย ๆ ธุรกิจยังคงมีปัญหาในการนำมาใช้โดยเฉพาะธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สาเหตุที่ทำให้ยังมีปัญหาในการนำมาใช้ในธุรกิจมีดังนี้ ปัญหาด้านทรัพยากร เนื่องจากธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีปัญหาทางด้านข้อจำกัดทางด้านทรัพยากรโดยเฉพาะ ทรัพยากรทางด้านการเงิน เทคโนโลยี และทางด้านทรัพยากรมนุษย์ ในการลงทุนเพื่อดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG ต้องลงทุนในเทคโนโลยีและระบบต่างๆ ในองค์กร เช่น การผลิต การขนส่ง เป็นต้น นับว่าเป็นการลงทุนและมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่สูงเช่นกัน (Chenari, 2023) การเข้าถึงแหล่งเงินทุนยังเป็นความท้าทายที่สำคัญ โดย SMEs จำนวนไม่น้อยไม่สามารถหาเงินทุนที่จำเป็นสำหรับการลงทุนในเทคโนโลยีและแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้ รวมทั้งการติดตามและการรายงานผลการดำเนินงานด้าน ESG เช่น การวัดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การคำนวณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ (Organization for Economic Co-operation and Development [OECD], 2022)

นอกจากนั้นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังขาดความตระหนักและความรู้ในการจัดการธุรกิจอย่างยั่งยืน การตระหนักในความสำคัญของการบริหารธุรกิจอย่างยั่งยืนเป็นสิ่งสำคัญในลำดับต้น ๆ ที่จะนำไปสู่การนำไปปฏิบัติจริง การวิจัยหลายชิ้นพบว่าผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความตระหนักและความรู้ในด้านการจัดการธุรกิจอย่างยั่งยืนในระดับต่ำ และไม่ทราบถึงแนวทางปฏิบัติสำหรับการจัดการธุรกิจอย่างยั่งยืน รวมถึงไม่เห็นถึงประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจตามแนวทาง ESG (Hassan et al., 2023) ธุรกิจขนาดกลางและ

ขนาดย่อมขาดความเชื่อมโยงระหว่างการจัดการอย่างยั่งยืนกับความยั่งยืนทางธุรกิจและยังไม่ทราบว่าแนวทาง ESG สามารถส่งผลต่อภาพลักษณ์ต่อองค์กรและความสามารถในการแข่งขันได้อย่างไร (Mitra & Bui, 2024)

ปัญหาทางด้านกฎระเบียบและนโยบายของรัฐบาล เช่น การจัดการด้านแรงงานอย่างเป็นธรรม ด้านธรรมาภิบาล ฯลฯ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ต้องใช้เวลานาน ทำให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไม่มีศักยภาพเพียงพอในการนำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติ ส่วนปัญหาด้านธรรมาภิบาล (Governance) ได้มีข้อกำหนดด้านการเปิดเผยข้อมูล เช่น รายงานความยั่งยืนหรือการแสดงข้อมูลความเสี่ยงที่ไม่ใช่ทางการเงิน อาจกลายเป็นอุปสรรคสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อรูปแบบหรือแนวทางการรายงานไม่สอดคล้องกับขนาดและบริบทของธุรกิจขนาดย่อม อีกทั้งยังพบว่ามาตรการจูงใจจากภาครัฐ เช่น สิทธิประโยชน์ทางภาษีหรือการสนับสนุนเชิงนโยบาย ยังมีข้อจำกัดหรือไม่ทั่วถึง ทำให้ลดแรงจูงใจในการดำเนินตามหลักธรรมาภิบาลที่ดี (European Commission, 2021) ธุรกิจขนาดกลางและขนาดส่วนใหญ่ในประเทศไทยยังไม่มีระบบการบริหารภายในที่โปร่งใส โครงสร้างการบริหารที่ไม่แยกบทบาทผู้บริหารอย่างชัดเจน บางธุรกิจก็อยู่รูปแบบธุรกิจที่เจ้าของบริหารงานเอง และส่วนใหญ่มักไม่มีการตรวจสอบภายในที่น่าเชื่อถือ ส่งผลต่อความเสี่ยงและการขาดความน่าเชื่อถือของคู่ค้าหรือผู้ร่วมลงทุน ในด้านของแรงงานของกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แนวโน้มของแรงงานอยู่ในรูปแบบของ Gig Workers ซึ่งเป็นลักษณะการจ้างงานแบบชั่วคราว จ้างเป็นช่วงๆ ไม่ได้จ้างประจำ หรือเป็นลักษณะการรับจ้างทำงานแบบอิสระ ไม่ขึ้นกับหน่วยงานหรือองค์กรใด การทำงานลักษณะนี้เพิ่มมากขึ้นในช่วงสถานการณ์โควิด -19 แรงงาน Gig Workers เป็นแรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงกับการจ้างงานที่ถูกเอาเปรียบจากนายจ้าง (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2565)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ ESG ในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

จากข้อจำกัดด้านทารัพยากร ความรู้ และกฎระเบียบที่ SMEs เผชิญกับการดำเนินงานตามแนวคิด ESG ภาครัฐควรมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปรับตัวสู่ความยั่งยืน ข้อเสนอเชิงนโยบายควรมุ่งเน้นไปดังนี้

1. สนับสนุนทางการเงินและเทคโนโลยี ผ่านการจัดหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ สำหรับ SMEs ที่ต้องการลงทุนในเทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (เช่น พลังงานสะอาด, ระบบจัดการของเสีย) และมาตรการจูงใจทางภาษีสำหรับการลงทุนด้าน ESG เพื่อลดค่าใช้จ่าย รวมถึงการจัดหาแพลตฟอร์มดิจิทัลต้นทุนต่ำสำหรับการติดตามและรายงานผลงานด้าน ESG

2. พัฒนาความรู้ความสามารถ โดยการจัดทำคู่มือและหลักสูตรฝึกอบรมที่ปรับให้เหมาะสมกับบริบทของ SMEs และจัดตั้งโครงการที่ปรึกษาแบบพี่เลี้ยงที่สำคัญภาครัฐต้องปรับปรุงกฎระเบียบและธรรมมาภิบาล โดยการออกแบบข้อกำหนดการเปิดเผยข้อมูลให้มีความยืดหยุ่น พร้อมทั้งกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเพื่อคุ้มครองและสร้างความเป็นธรรมให้กลุ่มแรงงานนอกระบบ การแก้ไขข้อจำกัดนี้จะช่วยให้แนวคิด ESG สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างครอบคลุมในธุรกิจทุกขนาดและนำไปสู่การเติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการสำหรับการศึกษาต่อยอด

เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เฉพาะเจาะจงและเป็นประโยชน์ต่อการประยุกต์ใช้ ESG ในกลุ่ม SMEs นักวิชาการควรทำการศึกษาต่อยอดในประเด็นสำคัญดังนี้

1. การวิจัยเชิงประจักษ์เกี่ยวกับผลตอบแทนจากการลงทุนด้าน ESG (Return on ESG Investment) ควรศึกษาความเชื่อมโยงอย่างเป็นรูปธรรมระหว่างการดำเนินการตามหลัก ESG กับผลกำไร ความยั่งยืนทางธุรกิจ และความสามารถในการแข่งขันของ SMEs ในประเทศไทย เพื่อแสดงให้ผู้ประกอบการเห็นถึงประโยชน์ที่ชัดเจน

2. การพัฒนากรอบการวัดผลและรายงาน ESG ที่เหมาะสมกับ SMEs ควรสร้างดัชนีชี้วัดและแนวทางการรายงานที่เรียบง่าย มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับทรัพยากรที่จำกัดของ SMEs

3. การวิเคราะห์อุปสรรคเชิงวัฒนธรรมและพฤติกรรม ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการขาดความตระหนักและความรู้ความเข้าใจของผู้บริหาร SMEs เพื่อออกแบบเครื่องมือการเรียนรู้และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

บทสรุป

การดำเนินธุรกิจในยุคปัจจุบันเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคและสภาพแวดล้อมทางธุรกิจโดยรวม ทำให้องค์กรต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อความอยู่รอดและสามารถแข่งขันได้ในระยะยาว โดยเฉพาะการเปลี่ยนผ่านสู่แนวทางการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนภายใต้กรอบแนวคิด ESG (Environmental, Social, Governance)

แนวคิด ESG ช่วยให้องค์กรสามารถรับมือกับความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม ตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) รวมถึงการปฏิบัติตามมาตรฐานสากล เช่น เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งประกอบด้วย 17 เป้าหมายหลัก ครอบคลุมมิติทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แนวคิด ESG ยังส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างความโปร่งใสในการกำกับดูแลกิจการ อันนำไปสู่การสร้างคุณค่าร่วมระหว่างองค์กร สังคม และสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

องค์กรที่สามารถปรับตัวและบูรณาการแนวคิด ESG เข้ากับการดำเนินงานจะมีความได้เปรียบในการแข่งขัน มีความยืดหยุ่นต่อความเสี่ยง และสามารถเติบโตได้อย่างมั่นคงท่ามกลางบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แต่อย่างไรก็ตามธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ยังคงมีข้อจำกัดในการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนตามแนวคิด ESG ซึ่งสาเหตุหลักมาจากปัญหาด้านทรัพยากร โดยเฉพาะการเงิน เทคโนโลยี และบุคลากร เนื่องจากต้องมีการลงทุนที่สูงในการนำเทคโนโลยีและระบบมาใช้ การเข้าถึงแหล่งเงินทุนยังเป็นความท้าทาย รวมถึงการติดตามและรายงานผลการดำเนินงานด้าน ESG นอกจากนี้ SMEs ยังขาดความตระหนักและความรู้ความเข้าใจในความสำคัญและแนวทางปฏิบัติของการจัดการธุรกิจอย่างยั่งยืน และสุดท้ายคือปัญหาด้านกฎระเบียบและนโยบายของรัฐบาล เช่น ข้อกำหนดด้านการเปิดเผยข้อมูล หรือการจัดการด้านแรงงานอย่างเป็นธรรม ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อ SMEs ที่ไม่มีศักยภาพเพียงพอในการปฏิบัติตาม โดยเฉพาะโครงสร้างการบริหารภายในที่ยังขาดความโปร่งใสและการตรวจสอบภายในที่น่าเชื่อถือ รวมถึงแนวโน้มการจ้างงานแบบ Gig Workers ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงกับการถูกเอาเปรียบ การแก้ไขข้อจำกัดเหล่านี้จึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้แนวคิด ESG สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างครอบคลุมในภาคธุรกิจทุกขนาด

บรรณานุกรม

กชพรรณ โชติธรรมโม. (2565). *การศึกษาปัจจัยด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Environmental, Social, Governanace: ESCG) ในบริษัท SME ในประเทศไทย.* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหิดล.

ธนาคารกรุงเทพ. (11 กุมภาพันธ์ 2565). *รู้จัก 'ESG & SDGs' 2 แนวคิดสร้างโอกาสและความท้าทายธุรกิจสู่ความยั่งยืน*. https://www.bangkokbanksme.com/en/24691

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา. (ม.ป.ป.). *ESG คืออะไร ทำไม ESG ถึงสำคัญและได้รับความนิยม.* https://www.krungsricard.com/th/article/ESG-คืออะไร

บริษัท บางจาก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน). (10 เมษายน 2567). *"ทอดไม่ทิ้ง" ที่สถานีบางจาก ขยายสู่ 162 แห่งทั่วประเทศ เริ่ม 16 เม.ย. นี้.* https://shorturl.asia/VBTSz

บริษัท บางจาก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน). (18 ตุลาคม 2567). *กระทรวงเกษตรฯ หนุน "ลดเผา เบาฝุ่น" โดยบางจากฯ และบีบีจีไอ สนับสนุนเกษตรกรไทยลดการเผาต่อซังและฟางข้าว เพื่อลดฝุ่น PM 2.5 ด้วยจุลินทรีย์* [Facebook page]. Facebook. Retrieved October 14, 2020, from https://shorturl.asia/h1AqH

บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน). (2 มีนาคม 2565). *มุ่งมั่นเปลี่ยนผ่านพลังงานสู่ Net Zero*. https://www.scgsustainability.com/th/energy-transition-towards-net-zero/

บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน). (24 กันยายน 2567). *ปูนงานโครงสร้าง เอสซีจี คาร์บอนต่ำ ผู้นำนวัตกรรมกรีนตัวจริง การันตีด้วยฉลาก EPD.* https://url.in.th/IbtOb

บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน). (18 ธันวาคม 2567). *โครงการ 'พลังชุมชน' เสริมความรู้คู่คุณธรรม.* https://shorturl.asia/uAqc0

บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน). (11 มีนาคม 2565). *ชวนทุกคนมาอุดหนุนผลิตภัณฑ์รักษ์โลกสุดเก๋ ที่เปลี่ยนขยะในทะเลให้มีมูลค่าจากโครงการ Upcycling the Oceans, Thailand.* https://shorturl.asia/afSOh

บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน). (2567). *โครงการพลังงานทางเลือก.* https://shorturl.asia/2ryPx

บริษัท สเตคอน กรุ๊ป จำกัด (มหาชน). (11 กุมภาพันธ์ 2568). *โครงการ "SCGP Recycle กระดาษเก่าแลกกระดาษใหม่".* https://shorturl.asia/36GEp

บริษัท เอสซีจี เคมิคอลส์ จำกัด (มหาชน). (7 พฤศจิกายน 2566). *ปลูกเพาะรัก ปลูกป่าล้านต้น สู่วิถีสังคมคาร์บอนต่ำ.* https://shorturl.asia/4TeS5

บริษัท เอสซีจี เคมิคอลส์ จำกัด (มหาชน). (9 เมษายน 2567). *เอสซีจี ร่วมกับ เจบีพี เปิดตัว "บรรจุภัณฑ์ถังสีรักษ์โลกจากพลาสติกรีไซเคิล 100%" ครั้งแรกของอุตสาหกรรมสีในไทย. https://www.scgchemicals.com/th/articles/news/1712644937*

ฝ่ายข่าวประชาสัมพันธ์ ส่วนประชาสัมพันธ์และเผยแพร่. (20 มีนาคม 2566). *กรมอุทยานฯ จับมือ กลุ่มปตท. ปลูกป่า 2 ล้านไร่ เพิ่มพื้นที่สีเขียวดูดซับก๊าซคาร์บอน.* กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช, สำนักบริหารงานกลาง. https://shorturl.asia/flxSt

มูลนิธิบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน). (2568). *62 ปี ที่มูลนิธิเอสซีจีสนับสนุน เด็กและเยาวชน.* https://www.scgfoundation.org/education/

สหประชาชาติประเทศไทย. (2568). *งานของเราเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศไทย.* https://thailand.un.org/th/sdgs

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2565). *17 ธันวาคม 2565 "YOU เทิร์น" แพลตฟอร์มจัดการขยะ (พลาสติก) ที่น่าจับตามอง ช่วยโลกยั่งยืน.* https://shorturl.asia/RYqcU

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.). (2565). *รายงานสถานการณ์ MSME 2565.* https://www.sme.go.th/uploads/file/20240520-095259_รายงานสถานการณ์_MSME_2565.pdf

Belcher, E. H., & Wellman, J. D. (1991). Confronting the challenge of greenline parks: Limits of the traditional administrative approach. *Environmental Management, 15*(3), 321–328. https://doi.org/10.1007/BF02393878

Carbo, J., Langella, I. M., Dao, V. T., & Haase, S. J. (2017). Breaking the ties that bind: From corporate sustainability to socially sustainable systems. *Business and Society Review, 119*(2)*, 175-296.* https://doi.org/10.1111/basr.12029

Chen, C., Yan, Y., Jia, X., Wang, T., & Chai, M. (2024). The impact of executives' green experience on environmental, social, and governance (ESG) performance: Evidence from China. *Journal Environmental Management, 366 (1)*, Article. 121819. https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2024.121819

Chenari, A. (2023). Understanding barriers to sustainable resource practices in small and medium enterprises. *Journal of Resource Management and Decision Engineering, 2*(2), 32-38. https://doi.org/10.61838/kman.jrmde.2.2.6

Dare, M. (Lain), Schirmer, J., & Vanclay, F. (2014). Community engagement and social licence to operate. *Impact Assessment and Project Appraisal*, *32*(3), 188–197. https://doi.org/10.1080/14615517.2014.927108

Duffner-Korbee, D., Nemoto, E. H., Jaroudi, I., van den Boom, N., Viere, T., Naderer, G., & Fournier, G. (2024). Stakeholder analysis and AVENUE strategies. In G. Fournier, A. Boos, D. Konstantas, & D. Attias (Eds.). *Automated vehicles as a game changer for sustainable mobility: Learnings and solutions* (pp. 201-234)*.* Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-61681-5_9

Eccles, R. G. & Svetlana Klimenko, S. (2019, May-June). *The investor revolution*: *Shareholders are getting serious about sustainability.* Harvard Business Review. https://hbr.org/2019/05/the-investor-revolution

European Commission. (2019). *A European green deal: Striving to be the first climate-neutral continent.* https://ec.europa.eu/newsroom/know4pol/items/664852

European Commission. (2021). *Corporate sustainability reporting directive (CSRD)*. Retrieve 2025, April 23, from https://shorturl.asia/9dBg3

European Commission, (2023). *The global risks report 2023* (18th ed.). https://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_Report_2023.pdf

Evolt. (ม.ป.ป.). *เจาะความหมาย "ESG" คืออะไร กับนิยามใหม่เพื่อธุรกิจที่ยั่งยืน*. https://evolt.co.th/esg-คืออะไร

Hassan, M. H. A., Shari, W., Wahab, N. A., Ezanee, A. A. M., & Wahab, N. M. A. (2023). Towards sustainable Small and Medium Enterprises (SMEs): Awareness and overcoming challenges. *Asia-Pacific Management Accounting Journal*, *18*(3), 165-197. https://ir.uitm.edu.my/id/eprint/89312/2/89312.pdf

International Commission on the Futures of Education. (2022). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). https://doi.org/10.54675/ASRB4722

İpek, I., & Bıçakcıoğlu-Peynirci, N., (2020). Export market orientation: An integrative review and directions for future research. *International Business Review*, 29(4). Article 101659. https://doi.org/10.1016/j.ibusrev.2019.101659

McManus, J. & White, D. (2008). *A governance perspective*. https://www.researchgate.net/publication/279426357_A_governance_perspective

Mitra, J., & Bui, H. T. (2024). ESG and SMEs: The state of play. *A briefing report prepared for The international network for SMEs (INSME) 20th annual meeting, October 14-15 October 2024 co-organized with: CONFAPI.* https://url.in.th/sxLLa

Moore Kingston Smith. (2023). *Moore Kingston Smith sustainability report 2023.* https://shorturl.asia/z6vaG

Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). (2022). *Measuring the environmental impacts of artificial intelligence compute and applications: The AI footprint.* OECD Digital Economy Papers, No. 341. https://doi.org/10.1787/7babf571-en

O'Toole, W. (2024). Chapter 10 Governance. In W. O'Toole, (Ed). *The dark side of events: Navigating corruption and risk management.* Goodfellow. http://dx.doi.org/10.23912/9781915097415-5855

Porter, M. E., & Kramer, M. R. (2011). Creating shared value. *Harvard Business Review*, *89*(1-2), 62–77. https://hbr.org/2011/01/the-big-idea-creating-shared-value

Puri, S., Ahmmed, M., Dadhich, A., Punhani, R., Kabir, T., Rassel, M. M., & Noor, N. (2025). Chapter 7 Towards a greener tomorrow: Unpacking the current and future outlook of renewable energy in Bangladesh. In R. Pandey, N. Srivastava, R. Prasad, J. Prasad, & M. B. Garcia. (Eds.), *Towards a greener tomorrow: Unpacking the current and future outlook of renewable energy in Bangladesh* (pp. 157-174). IGI Global Scientific. https://doi.org/10.4018/979-8-3693-4326-5.ch007

Singha Estate. (2024). *Environmental stewardship environmental stewardship our projects.* https://www.singhaestate.co.th/en/sustainability/environmental-stewardship

United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. https://sdgs.un.org/2030agenda

United Nations Global Compact. (2022). *Business sustainability and long-term performance*. https://www.unglobalcompact.org/library/6043

World Economic Forum. (2020). *The future of jobs report 2020.* https://www.3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf

World Economic Forum. (2023). *Global risks report 2023*. https://www.weforum.org/reports/global-risks-report-2023/

Wu, M.-Y. (2024). Profiling consumers' online shopping and following social media influencers Behaviors. *Consumer Behavior Review, 8*(1), Article 261052. https://doi.org/10.51359/2526-7884.2024.261052